

diariusz

Politechniki
Śląskiej

P.4492/88/89

nr 7



Rok akademicki

1988/89

Redaguje
Kolegium Rektorskie

kwiecień '89

■ Ten numer DIARIUSZA podsumowuje wydarzenia, jakie miały miejsce na Uczelni w kwietniu br., ukazuje się zaś po dalszych trzech tygodniach, w trzeciej dekadzie maja. 24 maja mija rocznica kreowania Politechniki Śląskiej. Ile to już lat? Czerdzieści cztery!! („A imię jego czerdzieści i cztery”...) Sądźmy, że warto w takiej chwili wrócić wspomnieniami do genezy kreowania naszej Uczelni, do wydarzeń z pierwszych tygodni i miesięcy jej funkcjonowania. Zachęcamy do przeczytania „Z kart historii”.

SENAT

■ 10. IV. br. odbyło się IV zwyczajne posiedzenie Senatu Politechniki Śląskiej. Miejscem obrad była sala Senatu na Wydziale Górniczym. Najważniejsze sprawy omówione na posiedzeniu:

■ Sprawozdanie z wykonania planu rzeczowo-finansowego Uczelni za rok 1988. Zadania założone w planie zostały wykonane, a niektóre nawet znacznie przekroczone. Na realizację zadań związanych z procesem (... no cóż! Takie słowo oficjalnie obowiązuje!) dydaktycznym i wychowawczym, doszkadzaniem kadr działalnością społeczno-kulturalną studentów oraz na finansowanie prac badawczych własnych poniesiono koszty w wysokości 3.229 mln złotych (ponad trzy miliardy!). Znacznie przekroczone zadania w umownej (... no cóż! Też taka nazwa!) działalności naukowo-badawczej uzyskując dochody w wysokości 6.440. mln zł i zysk 1.375. mln zł (wzrost dochodów o 38%, a zysku o 81%). Wynik finansowy jest wyjątkowo korzystny. Zamyka się kwotą 2.037. mln zł. Wysoka nadwyżka pozwoliła na zwiększenie tak potrzebnego funduszu rozwoju o 2.004. mln zł. Senat po dyskusji (prof. L. Borcz, prof. S. Węgrzyn, prof. J. Zabłocki, prof. M. Chudek, prof. J. Wandrasz, prof. A. Bogucki, prof. A. Grzywak, doc. R. Bąk, prof. T. Hop, mgr W. Wydrychiewicz doc. W. Mizia i mgr L. Piotrowska) przyjął i jedomyślnie zatwierdził przedstawione przez Kierownictwo Uczelni sprawozdanie.

■ Założenia do planu rzeczowo-finansowego Uczelni na rok 1989. Tutaj mniejszy optymizm.

Rok 1989 zapowiada się jako wyjątkowo trudny. Planowane zwiększenie zadań dydaktycznych (planowane zwiększenie liczby przyjęć na pierwszy rok, uruchomienie nowych kierunków i specjalności studiów) przy ograniczeniu środków (wzrost dotacji budżetowej tylko o 27% w porównaniu do roku 1988 i to jedynie z tytułu skutków regulacji płac) będzie wymagać racjonalnej i bardzo oszczędnej gospodarki. Plan umownej działalności naukowo-badawczej zakłada wzrost wartościowy zadań o 53%, ale przy utrzymaniu wielkości zysku na poziomie 1988 roku. W celu uzyskania większych środków na fundusz rozwoju i Uczelniany Fundusz Nagród należałoby dążyć do przekroczenia zadań planowanych (... łatwo powiedzieć!). Po dyskusji (prof. L. Borcz, prof. A. Bogucki, prof. S. Węgrzyn, prof. J. T. Gawłowski, prof. T. Hop, doc. W. Mizia i mgr L. Piotrowska) Senat zalecił wprowadzenie pewnych poprawek i następnie przyjął plan większością głosów (1 głos wstrzymujący się).

■ W punkcie dotyczącym spraw osobowych Senat pozytywnie zaopiniował wniosek o nadanie tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego doc. dr. hab. inż. Brunonowi SZADKOWSKIE-MU, dyrektorowi Instytutu Metrologii i Automatyki Elektrotechnicznej (RE).

■ Punkt poświęcony sprawom dydaktycznym składał się z czterech części. W pierwszej Senat pozytywnie zaopiniował plany i programy studiów wieczorowych i zaocznych dla kierunku Elektrotechnika. W drugiej wysłuchał informacji o zasadach przeprowadzenia egzaminów wstępnych na pierwszy rok studiów. A w trzeciej? W trzeciej części rozgorzała ponownie dyskusja (a właściwie jej kontynuacja z poprzedniego posiedzenia Senatu) nad problemem: można, czy nie należy kontrolować obecności studentów na wykładach? Głos zabierali (niektórzy dwu - lub nawet trzykrotnie): doc. R. Bąk, kol. S. Balcerzak z ZSP, prof. J. Wandrasz, prof. A. Zastawny, prof. S. Węgrzyn, prof. K. Machej, prof. A. Bogucki, prof. W. Gabzdyl, mgr. A. Krzywoń, prof. T. Hop, prof. J. T. Gawłowski i prof. S. Kończak. Ostatecznie, na wniosek Senackiej Komisji ds. Dydaktyki, Senat przyjął

w jawnym głosowaniu (przy 1 nie i 4 głosach wstrzymujących się) następującą interpretację § 13 pkt 2 Regulaminu Studiów: „Obecność studenta na wykładach nie podlega kontroli co nie zwalnia go z obowiązku opanowania wyłożonego materiału.

W przypadku wykładu prowadzonego, który nie kończy się egzaminem, podstawę jego zaliczenia stanowią sprawdziany wiadomości uprzednio zapowiedziane przez wykładowcę”. Czwarta sprawa przeszła już gładko, choć nie jednomyślnie. Przy 1 głosie NIE i 2 wstrzymujących się Senat zaopiniował wniosek o zaniechanie dalszego prowadzenia Studenckich Praktyk Robotniczych.

■ W sprawach organizacyjnych Senat jednomyślnie zaopiniował wniosek o przekształcenie w Instytucie Informatyki (RAU) Pracowni Teorii Automatów Cyfrowych w ZAKŁAD MIKROINFORMATYKI I TEORII AUTOMATÓW CYFROWYCH

■ W posiedzeniu udział wzięło: 36 członków Senatu (na 41), z głosem doradczym 3 (4), 2 zaproszonych. Obrady, które w zastępstwie JM Rektora prowadził prorektor ds. Ogólnych, trwały 5 godzin i 40 min. (jak dokładność, relacji, to dokładność!)

KOLEGIUM REKTORSKIE

■ 3. IV. br. (14 posiedzenie) Zasadniczymi punktami porządku obrad Kolegium było: omówienie działalności socjalnej w roku 1988 i zamierzenia w tym zakresie na rok 1989 oraz założenia do planu rzeczowo-finansowego naszej Uczelni na rok 1989. W pierwszym punkcie najwięcej czasu poświęcono sprawie wykorzystania funduszu mieszkaniowego. Jak do tej pory najwięcej środków z tego funduszu przeznaczonych jest na pożyczki, głównie na remonty mieszkań. Pożyczki są symbolicznie oprocentowane (tylko 1%), co sprawia, że cieszą się wśród pracowników bardzo dużym zainteresowaniem. Rozważano możliwość pełniejszego wykorzystania funduszu z myślą (także) o wzbogaceniu jakże skromnych zasobów mieszkaniowych Uczelni. Na pożyczki wystarcza, aż nadto, na podjęcie inwestycji mieszkaniowych lub wykup mieszkań (od kogo?) — zbyt mało. Tym razem „prochu nie wymyślono”, ale temat jest nadal aktualny. Przyjęte przez Kolegium założenia do planu rzeczowo-finansowego na rok 1989 przedstawione będą Senatowi do zatwierdzenia na najbliższym posiedzeniu (10. IV).

■ 24. IV. br. (15 posiedzenie) Kolegium omówiło i przyjęło plan pracy do końca czerwca br. W drugim punkcie porządku obrad omawiano sprawy bieżące, w tym wyniki kontroli działalności naukowo-badawczej Uczelni przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli. Plan realizacji zaleceń pokontrolnych będzie jeszcze tematem obrad Kolegium w połowie maja br. (do tej sprawy wrócimy jeszcze w jednym z najbliższych numerów DIARIUSZA).

STOPNIE, TYTUŁY

■ Minister Edukacji Narodowej mianował na stanowiska docentów: z dniem 1. III. br. — dra hab. inż. arch. Wojciecha BONENBERGA z Katedry Architektury Przemysłowej i Podstaw Projektowania (RAR), dr hab. inż. arch. Janinę KLEMENS z Katedry Planowania Przestrzennego i Urbanistyki (RAR) oraz dra hab. inż. Andrzeja ŚLĄCZKĘ z Instytutu Przeróbki Kopaliny (RG), a z dniem 1. IV. br. dra hab. inż. Karola KUSIA z Instytutu Inżynierii i Technologii Wody, Ścieków i Odpadów (RI), dra hab. inż. Andrzeja MIANOWSKIEGO z Instytutu Technologii Chemicznej Węgla i Ropy Naftowej (RCh), dra hab.

inż. Bolesława POCHOPIENIA z Instytutu Informatyki (RAU), dra hab. inż. Czesława SAJDAKA z Instytutu Metalurgii (RM) i dra hab. Franciszka ZIEMSKIEGO z Instytutu Nauk Społecznych. Serdecznie gratulujemy!

■ Uprawnocniły się Uchwały Rad Wydziałów o nadaniu stopni doktora nauk technicznych, które uzyskali: mgr Maria MASTALERZ z Uniwersytetu Wrocławskiego (RW RG 20. XII 88, prom. prof. W. Gabzdyl), mgr inż. Andrzej MITAS z Instytutu Elektroniki (RW RAU 17. I 89, doc. J. Kopka), mgr inż. Fajez MUSTAFA z Syrii (RW RCh 21. III. 89, doc. A. Gawdzik), mgr inż. Ahmed Mohammad Ebraheem RIZK z Assiut University w Egipcie (RW RG 7 III. 89 prof. J. Nawrocki). Gratulujemy (doktorom) i dziękujemy (promotorom)!

■ Prof. dr hab. inż. Jerzy NAWROCKI, członek korespondent PAN, dyrektor Instytutu Przeróbki Kopaliny (RG) — DOKTOREM HONORIS CAUSA Nowosybirskiego Instytutu Elektrotechnicznego (ZSRR). Uroczystość nadania tego zaszczytnego tytułu odbyła się 20 kwietnia br. w Nowosybirsku, w wielkiej auli NETI. Honorowym promotorem przewodu był prof. dr hab. inż. Leonid Inokientiewicz Tuszyński. Aktu uroczystej promocji dokonał Rektor NETI prof. dr hab. inż. Grigorij Pawłowicz Łyszczynski. Szanowny i Drogi Panie Profesorze, Doktorze Honoris Causa — proszę przyjąć najserdeczniejsze gratulacje także i od DIARIUSZA!

NAUKA

■ Dnia 24 marca 1989 roku światowe agencje przekazały wiadomość o przeprowadzeniu reakcji syntezy jąder deuteru w niskich temperaturach, w warunkach elektrochemicznych. Autorami pierwszych doświadczeń wykonanych na Uniwersytecie Utah byli Martin Fleischmann i Stanley Pons. Prace na ten temat zostały zainicjowane w Instytucie Chemii i Technologii Nieorganicznej Politechniki Śląskiej kilka dni później, dnia 28 marca.

■ Dr inż. Jerzy ŻAK, adiunkt w Zakładzie Chemii Fizycznej kierowanym przez prof. dr hab. inż. Jerzego STROJKA uzyskał pierwsze pozytywne wyniki już w następnym dniu. W doświadczeniach przeprowadzanych w małej skali laboratoryjnej użyta została katoda wykonana z folii palladowej, na której prowadzono wydzielanie deuteru z kwaśnego (deuterowanego) roztworu ciężkiej wody. Aparatura radiochemiczna umożliwiła zarejestrowanie wzmoczonej radiacji po pewnym czasie, zależnym od warunków prowadzenia procesu elektrolizy. W dalszych doświadczeniach prowadzonych przy udziale grupy fizyków pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja ZASTAWNEGO potwierdzono, że radiacja ta wywołana jest strumieniem neutronów emitowanych przez układ elektrochemiczny. Efekt taki może być przypisany jedynie przemianom jąder, a nie jakimkolwiek reakcjom chemicznym. Na podstawie pozytywnych wyników pierwszych doświadczeń przystąpiono do szerszych badań nowo odkrytego zjawiska.

■ Dr inż. Jerzy ŻAK pracuje pod kierunkiem profesora Jerzego STROJKA od roku 1970. Wcześniej, po ukończeniu Wydziału Chemicznego Politechniki Śląskiej, odbył dwuletni staż przemysłowy. Zarówno praca doktorska, jak i późniejsze jego prace w Zakładzie wiążą się z tematyką elektrochemiczną. W latach 1981—83 przebywał na stażu podoktoranckim na Uniwersytecie Stanowym Ohio, gdzie specjalizował się w dziedzinie elektrokatalizy. Jest współautorem lub autorem kilkunastu prac opublikowanych i kilku patentów... Drodzy Koledzy! Serdecznie gratulujemy i życzymy sukcesów w kontynuowanych badaniach!

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

■ W marcu br. wyjechało za granicę 57 pracowników Uczelni. Najwięcej do CSRS — 21, ZSRR — 17 i NRD — 7. Pozostałe wyjazdy: RFN i Francja po dwie osoby oraz Belgia, Austria, Dania, Wielka Brytania, Szwecja, Peru, Hiszpania i BRL po jednej osobie. Celem wyjazdów były: staże — 5, konsultacje — 9, konferencje naukowe — 15, wymiana bezdewizowa — 10 oraz inne — 13. W pięciu przypadkach wyjazdy nastąpiły na zlecenie innych resortów.

■ W marcu br. odwiedziło Uczelnię 28 gości zagranicznych, w tym: 10 z RFN, 8 z Hiszpanii, 5 z CSRS, 4 z NRD i 1 z Syrii. 26 przyjechało na zaproszenie, 1 w ramach wymiany bezdewizowej i 1 na studia doktoranckie.

■ W kwietniu br. wyjechało za granicę 51 pracowników Uczelni. Najwięcej do ZSRR — 18, NRD — 12 i CSRS — 9. Pozostałe wyjazdy: Belgia i RFN po trzech, Francja dwóch oraz Austria, Wielka Brytania, Berlin Zachodni i WRL po jednej osobie. Celem wyjazdów były: staże — 4, konsultacje — 7, konferencje naukowe — 15, wymiana bezdewizowa — 8 oraz inne — 11. Szesć wyjazdów nastąpiło na zlecenie innych resortów.

■ W kwietniu br. odwiedziło Uczelnię 22 gości zagranicznych. 10 przyjechało na zaproszenie, 11 w ramach wymiany bezdewizowej, a 1 na studia doktoranckie. Ze Związku Radzieckiego przyjechało 9 osób, z CSRS 5 oraz 4 z NRD. Pozostali goście przyjechali z Francji, RFN, Wietnamu i Grecji.

■ Na początku kwietnia br. podpisana została umowa o współpracy między Politechniką Śląską a Komunalnym Instytutem Metalurgicznym (ZSRR). Współpraca naukowa obejmuje zagadnienia będące przedmiotem zainteresowań Instytutu Budowy Maszyn (RMT). W umowie zawarta jest klauzula przewidująca możliwość podjęcia w późniejszym okresie także i innych tematów badawczych.

ŻYCIE SPOŁECZNE

■ W zbliżających się wyborach do Sejmu i Senatu) o mandaty poselskie ubiegać się będzie trzech pracowników politechniki Śląskiej:

— z Okręgu Nr 27 (Gliwice) — dr inż. Janusz STEINHOFF adiunkt w Instytucie Przeróbki Kopalni (mandat Nr 144, bezpartyjny) i doc. dr hab. inż. arch. Stefan ZEMŁA, docent w Katedrze Architektury Przemysłowej i Podstaw Projektowania (mandat Nr 142, PZPR),

— z Okręgu Nr 39 (Tychy) dr inż. Sebastian CZYPIONKA, adiunkt w Instytucie Techniki Eksploatacji Złóż (mandat Nr 151, PZPR).

Życzymy naszym Kolegom, aby ich programy działania zyskały uznanie i skuteczne poparcie u wyborców.

■ Komitet Obchodu Święta Pracy zorganizował 26. IV. br. w Klubie Pracowników Politechniki Śląskiej uroczystą wieczornicę. Program artystyczny wypełnił koncert muzyki polskiej.

■ 11. IV. br. członkowie ubiegającego się o rejestrację Niezależnego Zrzeszenia Studentów zorganizowali w holu gmachu Wydziału Górniczego wiec informacyjno-protestacyjny (taki charakter wiecu podano w piśmie skierowanym do prorektora RD). Wiec, który rozpoczął się o godz. 12.00, trwał niecałą godzinę.

■ Na kilku wydziałach ukonstytuowały się już (w wyniku przeprowadzonych wyborów) zarządy Kół Wydziałowych NSZZ „Solidarność”.

SPORT

■ W marcu i kwietniu br. odbyły się finałowe rozgrywki w koszykówce mężczyzn i kobiet oraz judo w ramach Akademickich Mistrzostw Polski Politechnik.

■ Komplet zwycięstw uzyskali koszykarze prowadzeni przez mgra Bogdana Wąsowicza. Pokonali oni kolejno Politechniki: Krakowską 72:63, Łódzką 74:66, Szczecińską 74:69, Warszawską 70:58 i Wrocławską 81:74. Ostateczna kolejność: 1. Politechnika Śląska, 2. Politechnika Warszawska, 3. Politechnika Szczecińska. Najcelniej rzucał do kosza Jacek Narodowski (Pol. Śl., RI), który zdobył 78 pkt.

■ Zwyciężyły także nasze koszykarki prowadzone przez mgra Wiesława Stasiaka. Pokonały one Politechniki: Gdańską 73:39, Poznańską 85:27, Wrocławską 64:50 i Warszawską 48:44 oraz AGH 93:39. Kolejność miejsc: 1. Politechnika Śląska, Politechnika Warszawska, 3. Politechnika Wrocławska. Najskuteczniejszą w turnieju była Katarzyna Ujma (Pol. Śl., RAr), która zdobyła 89 pkt.

■ Judocy prowadzeni przez mgra Czesława Garncorza zajęli drużynowo IV miejsce, po Politechnikach: Warszawskiej, Krakowskiej i Wrocławskiej. Indywidualnie z naszych studentów Jacek Kita (RE) zajął I miejsce w wadze 71 kg. Trzecie miejsca wywalczyli: Tomasz Paluch (RG) i Krzysztof Roguski (RG). Wszystkim naszym studentom-sportowcom, uczestnikom turniejów, serdecznie gratulujemy. Gratulacje także dla opiekunów i trenerów drużyn!

ORGANIZACJA

■ Zarządzenia Rektora: Nr 21/88/89 z dn. 7. IV. br. — w spr. zasad i trybu wykorzystywania UFN; Nr 22/88/89 z dn. 10. IV. br. — wprowadzające regulamin tworzenia i podziału nagród z UFN; Nr 23/88/89 z dn. 12. IV. br. — zm. zarz. Nr 17/86/87 wprowadzające szczegółowe zasady i tryb przyznawania pomocy materialnej dla studentów Pol. Śl.; Nr 24/88/89 z dn. 12. IV. br. — dot. zmian organizacyjnych RAU; Nr 25/88/89 z dn. 24. IV. br. — powołanie Uczelnianej Komisji ds. Studenckich Praktyk i Obchodów Naukowo-Badawczych; Nr 26/88/89 z dn. 12. IV. br. — powołanie Rektorskiej Komisji Nagród dla Nauczycieli Akademickich; Nr 27/88/89 z dn. 28. IV. br. — w spr. ustalenia wynagrodzeń za prace wydawnicze i opracowania redakcyjne.

■ Pisma Okólne: Nr 6/88/89 z dn. 10. IV. br. — powołanie Komitetu Organizacyjnego Obchodów Święta 1 Maja; Nr 7/88/89 z dn. 24. IV. br. — zm. składu osobowego Komisji ds. Sprawdzania Stanu Zapasów Druków Ścisłego Zarachowania oraz Bieżącej Likwidacji Nieaktualnych Druków.

■ Pisma wg rozdzielnika: RO/3/88/89 z dn. 7. IV. br. — dot. zgłaszania uwag do taryfikatora wynagrodzeń pracowników, Uczelni; RD/4/88/89 z dn. 20. IV. br. — dot. stypendium MEN dla studentów Politechniki Śl. RD/5/88/89 z dn. 27. IV. br. — dot. ustalenia średniego kosztu utrzymania 1 miejsca w DS w roku akad. 1988/89; RA/2/88/89 z dn. 18. IV. br. dot. rozpatrzenia przez Komisję Odwołań Pracowników od Podwyżek Wynagrodzeń dokonanych na podstawie zarz. Nr 16 MEN.

RÓŻNE

■ Uregulowane rachunki za rozmowy telefoniczne przeprowadzone w marcu br. wyniosły 5.559.308,— zł, a za telex 188.423,— zł. A oto nasi „NAJDROŹSI”: Instytut Odlewnictwa 75.648, Zakład Przemysłowych Materiałów Wybuchowych (RCh) 56.382, Instytut Automatyki 55.071, Instytut Elektroenergetyki i Sterowania Układów 47.973, Instytut Metrologii i Automatyki Elektrotechnicznej 47.367 i Instytut Budowy Maszyn 45.684,— zł. Koszty rozmów z telefonów Rektoratu: R — 10.809, prorektorzy: RO — 11.619 (ponownie pierwsze miejsce w Rektoracie, ze skutkami opisanymi w Nr 6 DIARIUSZA! No cóż. Gadulstwo w „centrali” zawsze przynosi lub powoduje oplakane skutki!), RN — 10.890, i RD — 8.280 — zł. Dyrektor Administracji 5.166,— zł. (Jak On to robi? Chyba „bije w centralę”).

■ Bojkot. Modne (niestety, słowo w ostatnim okresie ożywienia społecznego wśród naszej młodzieży akademickiej. Pisaliśmy o tym. Jaka jest etymologia tego słowa? DIARIUSZ zajrzał do WEP i cytuje: „Bojkot, zaniechanie określonych czynności w celu uniemożliwienia jakiegokolwiek osobie lub grupie społecznej utrzymywania normalnych stosunków towarzyskich, zawodowych, politycznych z innymi ludźmi lub grupami społecznymi. Nazwa b. powstała w 1880, gdy dzierżawcy irlandzcy poparli przez Ligę Irlandzką, zaniechali wszelkich stosunków zawodowych i towarzyskich ze zniechęconym zarządcą majątku, Ch. C. Boycottem. Natomiast zjawisko b. jest znane od dawna. Za jego formy uważane są m.in. ostracyzm, wykluczanie w średniowieczu ze społeczności ludzkiej trędowatych, klątwa kościelna”. Są dalsze przykłady, ale — no właśnie! WEP jest z roku 1962. Po przeczytaniu następnego akapitu (rozpoczynają się od zdania „B. stosowany jest współcześnie w krajach kapitalistycznych...”) DIARIUSZ odstąpił od dalszego cytowania. Tempora mutantur et nos mutamur in illis! A tak na całe szczęście. Bojkotu towarzyskiego w omawianych wydarzeniach społecznych na Uczelni nie było (... uprawiamy go raczej indywidualnie!).

■ Smutny bilans roku 1988. Nie powróciło z zagranicy 73 pracowników Uczelni, w tym 23 nauczycieli akademickich. W 8 przypadkach rozstanie nastąpiło w wyniku porozumienia stron (z reguły przedłużenia kontraktów zawartych z naszymi wyspecjalizowanymi centralami). Pozostałe przypadki to porzucenie pracy. Z wyjazdu służbowego (płatny urlop naukowy) nie powróciła jedna osoba. Reszta nie powróciła z bezpłatnych i taryfowych urlopów. A gdzie pozostali, a raczej dokąd wyjechali? Do Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Francji, Iraku i Algierii — po jednej osobie, do USA — trzy. Reszta do RFN. To nie tylko smutny bilans, ale i gorzkie refleksje.

■ Prof. dr hab. inż. Ludwik Müller zwrócił się do DIARIUSZA z ciekawą i pogodną propozycją. Chodzi o zebranie i ewentualne późniejsze wydanie zbioru anegdot o pracownikach Politechniki Śląskiej. Na dobry początek przekazał (telefonicznie) pierwszą. Powtarzamy. — Profesor Stanisław Fryze przyjechał ze Lwowa do Gliwic i przywiózł ze sobą m.in. krowę (to fakt autentyczny; w zachowanych dokumentach w archiwum mowa jest o dwóch). Otoczona troskliwą opieką krowka — Profesor najczęściej sam ją pasł na przyległych łąkach — odwzajemniała się sporą ilością mleka. Nadwyżki Profesor odsprzedawał innym pracownikom, którzy należności z tego tytułu — na Jego życzenie — wpłacali do kwestury. Już po pierwszym miesiącu prof. Fryze odbierając z kasy kwestury pieniądze, z właściwym sobie temperamentem, krzyknął: To jak

to! To moja krowa więcej zarabia niż JA?... Tak było w latach 1946—1947. Ciekawe, jak wyglądałyby obecne porównania? Dziękujemy p. prof. Müllerowi, propozycja została przyjęta. Serdecznie zapraszamy wszystkich do współpracy. Uśmiech jest zawsze potrzebny, a zwłaszcza obecnie!

■ Niektórzy członkowie Senatu mają duże poczucie humoru. Podczas przerwy w obradach ostatniego posiedzenia (10. IV.), nawiązując do ożywionej dyskusji nad sprawą kontroli obecności studentów na wykładach, powstały dwie propozycje stosownego zapisu w Regulaminie Studiów. Pierwsza z nich — obecność studenta na wykładzie nie jest wykroczeniem i nie może podlegać karze dyscyplinarnej” oraz druga — „przyjście studenta na wykład wymaga każdorazowo pisemnej zgody rektora. W każdym rozważanym przypadku rektor zobowiązany jest do zasięgnięcia opinii Senatu”. Żadna z tych propozycji nie została jednakże zgłoszona po wznowieniu obrad. DIARIUSZ (nieoficjalnie) zasięgnął opinii studentów. Nie byli zaskoczeni. Mieli lepsze — odnośnie do wykładowców!

Z KART HISTORII

■ Pierwsze poczynania odnośnie do powołania na Śląsku wyższej uczelni technicznej były podejmowane jeszcze w okresie międzywojennym. Mimo ogromnego zaangażowania wielu ludzi, bardzo oddanych tej sprawie i poparciu niemal całego środowiska technicznego, zamiar nie został zrealizowany. Wybuch drugiej wojny światowej spowodował odłożenie tych planów.

Tuż po wyzwoleniu Śląska i Zagłębia, a więc jeszcze przed zakończeniem wojny, plany bezwzględnie podjęto. Spotykały się one z gorącym poparciem władz państwowych, które reprezentował ówczesny pełnomocnik Rządu na województwo gen. dyw. Aleksander Zawadzki. Właśnie z inicjatywy gen. A. Zawadzkiego, pełniący wtedy obowiązki wojewody gen. Jerzy Zjątek (wówczas w stopniu podpułkownika), powołał w dniu 26 lutego 1945 roku Tymczasową Komisję Organizacyjną Politechniki Śląskiej. W skład Komisji wchodził: ówczesny dyrektor Szkoły Górniczej w Katowicach mgr inż. Stanisław Majewski, jako przewodniczący oraz członkowie: prof. dr inż. Franciszek Wasilkowski, profesor b. Politechniki Lwowskiej, dr inż. Stefan Kaufman wówczas nacelnik Wydziału Komunikacyjno-Budowlanego w Śląskim Urzędzie Wojewódzkim, mgr inż. Kazimierz Kutarba — przedstawiciel przemysłu oraz mgr inż. Zygmunt Łąbecki, będący wtedy dyrektorem Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach.

■ Do zadań Komisji należało przygotowanie projektu organizacyjnego Uczelni, wskazanie pomieszczeń dla poszczególnych wydziałów, domów mieszkalnych dla kadry profesorskiej i pomocniczej oraz domów studenckich. Rozpoczęto równocześnie sporządzanie rejestru wszystkich tych, którzy mogliby wejść w skład kadry pracowników naukowych.

Na tymczasową siedzibę Politechniki Komisja proponowała gmach Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych oraz zlokalizowany w pobliżu gmach obecnej Biblioteki Śląskiej. w Katowicach, mieszczący wówczas Wojewódzki Dom Kultury Związków Zawodowych. Prof. dr inż. Stefan Kaufman, członek Tymczasowej Komisji Organizacyjnej, tak wspomina te historyczne dla Uczelni wydarzenia:

„Z końcem marca 1945 r. dochodziły nas wieści z Krakowa, że zostały tam podjęte czynności organizacyjne nad uruchomieniem wydziałów politechnicznych przy Akademii Górniczej. Obawialiśmy się, że bliskość położenia geograficznego Krakowa i Katowic może stać się przeszkodą w jednoczesnym kreowaniu politechnik w obu miastach, a w każdym razie opóźnić reali-

zaczę podjętej przez nas akcji. Opracowaliśmy więc memoriał, uzasadniający pilną konieczność utworzenia politechniki na Śląsku. Memoriał ten przekazał Rządowi i Prezydium Krajowej Rady Narodowej generał Zawadzki, który po likwidacji urzędu Pełnomocnika Rządu objął 11 marca 1945 r. funkcję Wojewody Śląsko-Dąbrowskiego. Pojawiły się też w tym czasie w prasie codziennej artykuły stanowiące wsparcie dla akcji tworzenia politechniki na Śląsku. Postulaty takie wysuwały także rezolucje, podejmowanie na licznych wiecach organizowanych przez młodzież zakładów przemysłowych Śląska”.

W drugiej połowie kwietnia 1945 roku odbyło się w Katowicach spotkanie członków Tymczasowej Komisji Organizacyjnej z ministrem oświaty dr. Stanisławem Skrzyszewskim. Na tej właśnie konferencji minister poinformował Komisję o postanowieniu władz centralnych kreowania politechniki w Katowicach i o przygotowaniu odpowiedniego aktu ustawodawczego.

■ Politechnika Śląska kreowana została dekretem Prezydium Krajowej Rady Narodowej z dnia 24 maja 1945 r., jako Państwowa Szkoła Akademicka, z określeniem jej siedziby w Katowicach. Dekret wszedł w życie z dniem jego ogłoszenia, tj. z dniem 11 czerwca 1945 r. W jednym z artykułów dekretu (art. 3) podano, iż: „Politechnika Śląska dzieli się na cztery Wydziały: 1. Mechaniczny, 2. Elektryczny, 3. Hutniczy, 4. Inżynieryjno-Budowlany”.

W dekreście ściśle określono okres organizacyjny powołanej uczelni oraz nadano szerokie uprawnienia rektorowi (art. 4, ust. 2):

„W okresie organizacyjnym, trwającym do dnia 30 sierpnia 1946 r., rektor Politechniki Śląskiej ma kompetencje senatu akademickiego dziekanów i rad wydziałowych”.

Na organizatora Politechniki Śląskiej, już w dniu 30 maja 1945 r., powołany został przez ministra oświaty wybitny specjalista przemysłu, naukowiec i działacz społeczny — prof. mgr inż. Władysław Kuczewski, który w tym czasie pełnił obowiązki rektora (od 10. 01. 1945 r.) Politechniki Warszawskiej, z tymczasową siedzibą w Lublinie. Profesor Władysław Kuczewski tak wspomina te wydarzenia:

„W lipcu 1944 r. wraz z członkami PKWN-u wróciliśmy do kraju, wpierw do Chełma, później do Lublina i Rzeszowa, gdzie byłem czynny początkowo jako pełnomocnik Resortu Gospodarki Narodowej i Finansów PKWN-u, później jako p.o. rektora Politechniki Warszawskiej z tymczasową siedzibą w Lublinie. Po reaktywowaniu Politechniki otrzymałem od Ministra Oświaty polecenie zorganizowania i uruchomienia Politechniki Śląskiej w Katowicach”.

Bezpośrednio po przyjęciu obowiązków prof. W. Kuczewski zorganizował tymczasowe biuro rektoratu w Urzędzie Wojewódzkim, w pomieszczeniach udostępnionych przez Wydział Komunikacyjno-Budowlany, którego kierownikiem był wówczas dr inż. Stefan Kaufman, później profesor Politechniki Śląskiej.

■ Od pierwszych dni pełnienia swych obowiązków prof. W. Kuczewski rozwinął szeroką akcję w celu pozyskania do pracy na Politechnice Śląskiej przede wszystkim profesorów, podstawowej kadry, uzasadniającej w ogóle sens istnienia wyższej szkoły o akademickim statusie. Prócz pracowników naukowych, którzy w tym czasie przebywali na Śląsku, największym skupiskiem profesorów — w tym i tych, którzy zjeżdżali z różnych stron kraju lub wracali do kraju po zakończeniu wojny — był Kraków. W ich gronie między innymi byli przyszli pracownicy Politechniki Śląskiej — profesorowie: Zygmunt Ciechanowski, Wiktor Jakób, Adolf Joszt, Marian Kamiński, Wacław Leśniński, Antoni Plamitzer, Edward Sucharda.

W licznych i ożywionych dyskusjach rozważano w tym środowisku różne koncepcje zorganizowania, w nowych uwarunkowaniach społeczno-politycznych, jednostek działalności naukowej i dydaktycznej.

W wyniku dyskusji doprowadzono do utworzenia w kwietniu 1945 r. Komitetu Organizacyjnego Wydziałów Politechnicznych przy Akademii Górniczo-Hutniczej. Przewodniczącym Komitetu został profesor Izidor Stella-Sawicki. Bezwzględnie ogłoszono wpisy. Napływ młodzieży chętniej do podjęcia studiów był ogromny. Zajęcia na wydziałach politechnicznych rozpoczęły się w dniu 1 czerwca 1945 r. Przyjęto przy tym słuchaczy nie tylko na pierwszy rok studiów, ale także na drugi i trzeci jako kontynuację studiów rozpoczętych przed wojną na Politechnikach: Lwowskiej lub Warszawskiej.

■ Prof. W. Kuczewski przeprowadził w Krakowie wiele rozmów z pracownikami nauki oraz konferencji z Komitetem Organizacyjnym. Spotykał się też z młodzieżą akademicką, która podjęła tam studia. Przeprowadzone rozmowy i konferencje doprowadziły ostatecznie do zawarcia porozumienia, zatwierdzonego oficjalnie przez Ministerstwo Oświaty, że rozpoczęte studia w Krakowie na trzech Wydziałach Politechnicznych: Elektrycznym, Inżynieryjno-Budowlanym oraz Mechanicznym będą kontynuowane jako studia na Politechnice Śląskiej. W miejsce wymienionego w dekreście powołujícím Uczelnię — Wydziału Hutniczego z racji niewystarczającej liczby profesorów tej specjalności, postanowiono zorganizować Wydział Chemiczny. Wszystkie te Wydziały miały pozostać w Krakowie do czasu przygotowania odpowiednich pomieszczeń na Śląsku.

Uroczystą inaugurację, jaka odbyła się w dniu 5 czerwca 1945 roku na Wydziałach Politechnicznych, należy tedy traktować jako pierwszą inaugurację roku akademickiego na Politechnice Śląskiej.

■ Skompletowanie składu kadry Politechniki Śląskiej było niezwykle trudnym zadaniem dla kierownictwa Uczelni. Rektor Kuczewski przeprowadził wiele rozmów z profesorami innych uczelni, składając propozycje podjęcia pracy na Politechnice Śląskiej. Wysłał także wiele listów do profesorów, w tym czasie przebywających jeszcze za granicą. Z reguły zawierały one propozycje nie tylko zatrudnienia na Uczelni, ale także zaproszenie do objęcia kierownictwa tworzonych katedr.

W dokumentach zachował się list z odpowiedzią prof. dr. hab. inż. Stanisława Ochęduszki, późniejszego profesora i rektora Politechniki Śląskiej, przebywającego wówczas we Lwowie. Prof. St. Ochęduszko w liście datowanym 26 października 1945 roku, pisze m.in.:

„Czuję się niezmiernie zaszczyconym Pańską propozycją objęcia Katedry Termodynamiki na organizującej się Politechnice Śląskiej. Niestety nie mogę uczynić zadość Pańskiemu życzeniu gdyż (...) zobowiązałem się pisemnie do kierowania Katedrą Termodynamiki we Lwowskim Politechnicznym Instytucie w r.n. 1945/46. Mam zamiar wyjechać ze Lwowa nie wcześniej jak po ukończeniu sesji egzaminacyjnej z końcem roku n. 1945/46. W obecnym więc r.n. będzie Pan musiał zaangażować na wspomiane wyżej stanowisko kogo innego”.

Prof. St. Ochęduszko wrócił do kraju w czerwcu 1946 r. i objął proponowaną mu wcześniej Katedrę Termodynamiki na Wydziale Mechanicznym. Razem z prof. St. Ochęduszko wrócili wtedy do kraju i objęli katedry na Politechnice Śląskiej m.in. wybitni naukowcy, profesorowie b. Politechniki Lwowskiej: Włodzimierz Burzyński, Stanisław Brzozowski i Stanisław Fryze. Przyczyniło się to niezmiernie do wzrostu

rangi naukowej młodej Uczelni i było równocześnie silnym magnesem przyciągającym innych pracowników naukowych do podjęcia pracy na Politechnice Śląskiej.

■ Podejmującym pracę na Uczelni, szczególnie profesorom, energicznie działające Kierownictwo starało się zapewnić w miarę dobre warunki socjalne w tym mieszkania, co było sprawą o pierwszorzędnym znaczeniu. Z właściwą sobie skrupulatnością i precyzją rektor Kuczewski uregulował te sprawy specjalnym zarządzeniem, w którym czytamy m.in.

„Kategorie mieszkań zależnie od tytułów naukowych i stopni służbowych pracowników administracyjnych:

- profesorowie zwyczajni i nadzwyczajni — 5-pokojowe,
- z-cy profesorów i urzędnicy w V-VI stopniu służbowym — 4 pokojowe,
- asystenci i urzędnicy w IX-XII st. służb. — 1 pokój.

Starano się również spełnić i inne życzenia, niekiedy dość niecodziennie. W jednym z zarządzeń czytamy m.in.:

„Administracja zajmie się przygotowaniem (...) mieszkań umeblowanych (pożądane są 5-, 7-pokojowe wille z ogrodem).

Prof. Fryze prosi o pomieszczenie dla 2 krów, które przywieźć zamierza ze sobą i o szopę; prof. Burzyński ma zamieszkać w jednej willi z prof. Szewalskim, dla każdego z nich pożądane byłoby mieć po 7 pokoi (z uwagi na konieczność urządzania przy mieszkaniu laboratorium względnie biura konstrukcyjnego”).

■ Prace związane z uruchomieniem działalności Uczelni w jej tymczasowej siedzibie w Krakowie prowadzone były równocześnie z rozpoznawaniem możliwości zlokalizowania Politechniki na Śląsku. Prowadzili je członkowie Tymczasowej Komisji Organizacyjnej, przy współudziale przedstawicieli władz wojewódzkich w Katowicach, biorąc pod uwagę głównie Bytom i Gliwice jako ewentualne siedziby Politechniki Śląskiej. Ostatecznie wybór padł na Gliwice. Zadecydowały o tym przede wszystkim trzy sprawy:

- możliwość bezzwłocznego przejścia na cele dydaktyczne kilku budynków pogimnazjalnych
- zapewnienie o przekazaniu do dyspozycji Uczelni sporej liczby mieszkań dla zakwaterowania pracowników i ich rodzin w Gliwicach,
- możliwość pozyskania dogodnie zlokalizowanych wolnych terenów dla dalszej rozbudowy Politechniki Śląskiej.

Miasto Katowice takich warunków zapewnić nie mogło, a ponadto, jak ujął to rektor Kuczewski:

„Wobec braku pomieszczeń w stolicy Śląska i nie chcąc rozbijać Śląskich Technicznych Zakładów Naukowych zmuszony byłem Politechnikę Śląską otworzyć w Gliwicach”.

■ W połowie czerwca 1945 r. odbyła się w Ministerstwie Oświaty konferencja, podczas której zaakceptowano propozycję zlokalizowania Politechniki Śląskiej w Gliwicach a nie w Katowicach, jak stanowił dekret powołujący Uczelnię. W konferencji, prócz przedstawicieli Ministerstwa, udział wzięli: rektor — prof. W. Kuczewski, prof. I. Stella-Sawicki, rektor Akademii Górniczej — prof. Goetel oraz członkowie Komisji Organizacyjnej, profesorowie: S. Kaufman i F. Wasilkowski.

Prof. dr inż. Stefan Kaufman, uczestniczący w konferencji, tak wspomina jej przebieg i ustalenia:

„W połowie czerwca 1945 r. odbyła się w Ministerstwie Oświaty u wiceministra Władysława Bieńkowskiego konferencja, w której, oprócz

organizatora Politechniki Śląskiej profesora Kuczewskiego, udział wzięli: organizator Wydziałów Politechnicznych przy Akademii Górniczej w Krakowie profesor Stella-Sawicki oraz profesor Wasilkowski wraz z mną jako członkowie byłej Komisji Organizacyjnej Politechniki Śląskiej. W wyniku konferencji została zaakceptowana propozycja lokalizacji Politechniki Śląskiej w Gliwicach, dokąd miały być przeniesione i w między czasie już uruchomione w Krakowie cztery Wydziały Politechniczne, tj. Chemiczny, Elektryczny, Inżynieryjno-Budowlany i Mechaniczny.

Warto może wspomnieć, że w trakcie konferencji zaszedł dramatyczny moment, kiedy to po decyzji przeniesienia do Gliwic uruchomionych w Krakowie Wydziałów wydawało się, że decyzyja taka przekreśli dalsze istnienie Wydziałów Politechnicznych w Krakowie co u obecnego na konferencji organizatora tych Wydziałów prof. Stelli-Sawickiego wywołało njemal psychiczne załamanie. Profesor Stella-Sawicki powołał się jednak na wcześniejsze przyrzeczenie ministra Skrzyszewskiego w czasie jego wizytacji w Krakowie i zezwolenie na uruchomienie Wydziałów Politechnicznych przy Krakowskiej Akademii Górniczej.

Minister Skrzyszewski pamiętał o swym przyrzeczeniu i w rezultacie po przeniesieniu Wydziałów z Krakowa do Gliwic, w Krakowie pozostały nadal Wydziały: Architektury, Inżynierii Lądowej i Wodnej oraz Komunikacji (o kierunku mechanicznym). Ale odrębną samoistną, pełną Politechnikę Kraków otrzymał dopiero po 9 latach w 1954 r.”

■ Dekret Prezydium Krajowej Rady Narodowej o przeniesieniu siedziby Politechniki Śląskiej z Katowic do Gliwic ukazał się dopiero 20 marca 1946 r., z mocą obowiązującą od 19 kwietnia tegoż roku. Dla wyjaśnienia należy dodać, że faktyczne przeniesienie Uczelni do Gliwic nastąpiło znacznie wcześniej, bo już w październiku 1945 r.

(Z oprac. pt. Historia Wydziału Budownictwa, Gliwice 1988)

KRONIKA ŻAŁOBNA

■ W dniu 7. IV. br. w wieku 84 lat zmarł prof. zw. dr inż. Marian JANUSZ, b. prorektor i dziekan Wydziału Inżynieryjno-Budowlanego, długoletni kierownik Katedry Mechaniki i Wytrzymałości Materiałów na Politechnice Śląskiej, organizator i kierownik Katedry Wytrzymałości Materiałów i Statyki na Politechnice Wrocławskiej, organizator i dziekan Wydziału Wychowania Technicznego na Uniwersytecie Śląskim. W uznaniu swych wielkich zasług dla szkolnictwa wyższego odznaczony m.in. Krzyżami: Komandorskim z Gwiazdą, Oficerskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Odznaką Zasłużonemu dla Rozwoju Województwa Katowickiego i Odznaką Zasłużonemu dla Politechniki Śląskiej. Pogrzeb odbył się w dniu 11. IV. br. na Cmentarzu Lipowym w Gliwicach.